

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного
мистецтва та дизайну

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

**«ОСНОВИ КОПОЗИЦІЙНОГО АНАЛІЗУ ТВОРІВ
МИСТЕЦТВА»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма Середня освіта «Образотворче мистецтво»

Спеціальність 014 «Середня освіта»

Спеціалізація: 014.12 «Образотворче мистецтво»

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 5
від «15» січня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва освітнього компонента	Основи композиційного аналізу творів мистецтва
Викладач	Гнатюк Михайло Васильович
Контактний телефон	097 90 600 73
Е-mail викладача	mychailo.hnatyuk@pnu.edu.ua
Формат освітнього компонента	офлайн/онлайн
Обсяг освітнього компонента	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/4664
Консультації	Середа, 16.00-17.00
2. Анотація до освітнього компонента	
<p>Композиція, як навчальний предмет має особливо важливе значення у професійній підготовці фахівців мистецького профілю. Завдяки їй у майбутніх спеціалістів формується відчуття рівноваги, симетрії й асиметрії, просторова уява, світоглядні аспекти, образне мислення тощо. Загалом створення будь-якого твору починають з визначення основної ідеї, найвідповідальніший етап у творі мистецтва. Це процес і результат художнього мислення, набутий досвід митців, їхніх прагнень. Найбільш повно питання композиції вивчають при підготовці художників, дизайнерів, архітекторів, проте вони важливі і для музикантів, хореографів, театралів, філологів, майстрів декоративно-прикладного мистецтва та інших представників творчих професій, в яких матеріальна і духовна складові є нероздільними.</p> <p>Для всестороннього розвитку художника-педагога важливим є набуття знань із основ композиційного аналізу творів мистецтва. Оскільки базові знання з композиції та історії мистецтва здобувачі освіти отримують на рівні бакалаврів, тому програмою передбачено поглиблене вивчення різних видів мистецтва: архітектури, скульптури, станкового, народного мистецтва. Саме в такому аспекті дисципліна становить зацікавлення для майбутніх фахівців, які вже володіють знаннями галузі. Лекційний матеріал допоможе поглиблено отримувати знання необхідні для виконання дипломної роботи на практиці; розширить межі творчих зацікавлень та вподобань; сприятиме розумінню філософії та психології мистецтва. Предметом вивчення дисципліни є мистецтвознавчий аналіз творів, музейних артефактів, які мають важливе значення у підготовці майбутніх вчителів. Окреслене коло питань з курсу основ композиційного аналізу творів мистецтва сприятиме поглибленому розумінню усіх аспектів творчості митців та їхніх творів.</p>	
3. Мета та цілі освітнього компонента	
<p>Метою запропонованого курсу є вивчення основ композиційної побудови творів мистецтва різних видів та жанрів, набуття знань та практичних навиків їх аналізу.</p> <p>Основними цілями вивчення теоретичного матеріалу є наукове засвоєння, з огляду на знання законів та категорій композиції та застосування у практиці викладання мистецьких дисциплін. Обрана методологія допоможе у вивченні та апробації знань про твори та їх композиційну побудову, стилі та напрямки.</p> <p>Завдяки лекціям студенти засвоюють теоретичні відомості з основ композиційної побудови творів мистецтва різних видів, найбільш важливі аспекти творчого процесу народних майстрів і художників.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність:	
<p>ІК1. Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.</p>	
Загальні компетентності (ЗК)	
<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p>	

ЗК2. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ЗК4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК6. Здатність розробляти та презентувати освітні проєкти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.

ЗК7. Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження на засадах академічної доброчесності, прогнозувати та презентувати їх результати.

Фахові компетентності спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК)

ФК1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

ФК4. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.

ФК6. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

ФК7. Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

Компетентності для предметної спеціальності 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво) (ПК)

ПК2. Здатність аналізувати, критично осмислювати, знаходити й розв'язувати протиріччя в художньо-творчих процесах та мистецько-освітніх явищах.

ПК3. Здатність до теоретичних та експериментальних наукових пошуків у галузі образотворчого мистецтва та художньої педагогіки.

ПК4. Здатність глибоко розуміти сутність понять естетичного, образотворчого, психолого-мистецького та художньо-педагогічного тезаурусів.

ПК5. Здатність поповнювати фаховий запас спеціальних мистецтвознавчих та психолого-педагогічних знань.

ПК8. Здатність толерантно взаємодіяти в системі мистецько-освітньої комунікації, в тому числі на засадах інклюзії.

Програмні результати навчання (РН) спільні для всіх предметних спеціальностей

РН1. Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.

РН5. Описує методiku розробки освітніх проєктів, пояснює зміст та призначення їх етапів, аналізує спроможність управління процесом їх впровадження, прогнозує очікувані результати.

РН6. Визначає і характеризує основні принципи, закони та методики науково- педагогічних досліджень; описує апарат науково-педагогічного дослідження, демонструє навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження.

РН9. Демонструє уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.

РН12. Знає та дотримується умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

РН13. Демонструє здатність діяти автономно і в команді.

РН14. Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів.

Програмні результати навчання для предметної спеціальності 014.12. Середня освіта (Образотворче мистецтво)(ПРН)

ПРН1. Усвідомлює значущість національної та світової спадщини образотворчого мистецтва для навчання, виховання й розвитку особистості.

ПРН2. Орієнтується на художньо-естетичні цінності різних видів і жанрів класичного і сучасного образотворчого мистецтва.

ПРН3. Аналізує й узагальнює історичні віхи становлення й розвитку образотворчого мистецтва в його видовому, жанровому та стилістичному розмаїтті.

ПРН4. Знає і використовує термінологію образотворчого мистецтва в академічно-творчій, науково-дослідній та художньо-педагогічній діяльності.

ПРН5. Забезпечує наступність образотворчих і художньо-педагогічних традицій та інновацій.

ПРН6. Володіє образотворчою грамотою та різними виконавськими техніками на необхідному й достатньому рівні сприйняття, аналізу, оцінки та практики створення художнього образу графічними, колористичними й формотворними засобами.

ПРН8. Визначає актуальні мистецтвознавчі і художньо-педагогічні проблеми та використовує відповіді наукові методи їх розв'язання.

ПРН9. Знаходить, систематизує, аналізує й опрацьовує наявну навчальну і наукову інформацію з образотворчого мистецтва й споріднених галузей знань та створює наукові тексти мистецтвознавчого, художньо-дидактичного і мистецько-освітнього змісту державною й іноземною мовами.

5. Організація навчання

Обсяг освітнього компонента

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	18
Практична робота	12
Самостійна робота	60

Ознаки освітнього компонента

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
2	014 «Середня освіта»	2	вибірковий

Тематика освітнього компонента

Тема	кількість год.		
	лекції	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Особливості побудови та роль композиції творів архітектури, дизайну, образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва	2		4
Тема 2. Специфіка сприймання особистістю творів мистецтва	2		6
Тема 3. Система просторових знаків в образотворчому мистецтві і творче моделювання структури художнього твору	2		8
Тема 4. Аналіз типологій композиційних побудов	2		6
Тема 5. Роль світла і кольору у побудові і сприйнятті творів мистецтва	2		8
Тема 6. Формування практичних навичок у роботі над композицією натюрморту, інтер'єру, пейзажу, тематичної картини	2	4	8
Тема 7. Педагогічна система керування процесом інтерпретації школярами візуального мистецтва	2	4	8

Тема 8. Підготовка фахівця у процесі художньо-педагогічного спілкування та творче виконання творів мистецтва	2	2	6
Тема 9. Шляхи становлення професійної майстерності художника-педагога	2	2	6
Разом:	18	12	60

6. Система оцінювання освітнього компонента

Загальна система оцінювання освітнього компонента	<p>Вид контролю – залік. Максимальна кількість балів – 100. Практичні заняття – 30 балів, Контрольна робота – 25 балів; Тестові завдання – 20 балів Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 25.</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th colspan="4" style="text-align: center;">Шкали оцінювання</th> </tr> <tr> <th style="text-align: center;">Університетська</th> <th colspan="2" style="text-align: center;">Національна</th> <th style="text-align: center;">Шкала ECTS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">90 – 100</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: center;">Відмінно</td> <td style="text-align: center;">A</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">80 – 89</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">4</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">Добре</td> <td style="text-align: center;">B</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">70 – 79</td> <td style="text-align: center;">C</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">60 – 69</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">3</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">Задовільно</td> <td style="text-align: center;">D</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">50 – 59</td> <td style="text-align: center;">E</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">26 – 49</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">Незадовільно (з можливістю повторного складання)</td> <td style="text-align: center;">FX</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">1 – 25</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td style="text-align: center;">Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)</td> <td style="text-align: center;">F</td> </tr> </tbody> </table>	Шкали оцінювання				Університетська	Національна		Шкала ECTS	90 – 100	5	Відмінно	A	80 – 89	4	Добре	B	70 – 79	C	60 – 69	3	Задовільно	D	50 – 59	E	26 – 49	2	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	1 – 25	0	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F
Шкали оцінювання																																	
Університетська	Національна		Шкала ECTS																														
90 – 100	5	Відмінно	A																														
80 – 89	4	Добре	B																														
70 – 79			C																														
60 – 69	3	Задовільно	D																														
50 – 59			E																														
26 – 49	2	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX																														
1 – 25	0	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F																														
Вимоги до письмових робіт	<p>Контрольна робота – 25 балів Тестові завдання – 20 балів Самостійна робота – 25. Оцінювання письмових робіт проводиться згідно шкали оцінювання: A (відмінно) - виконання завдання згідно тематики та поставлених вимог з дотриманням ґрунтовного аналізу досліджуваної проблематики та виявленням авторських умовиводів, гіпотез, припущень тощо - 5 (відмінно) - 90-100 балів; B (дуже добре) – виконання завдання вище середнього рівня із незначними помилками - 4 (дуже добре) - 80-89 балів; C (добре) – виконання завдання із значною кількістю помилок але з достатнім рівнем якості роботи в цілому - 4 (добре) - 65-79; D (задовільно) – виконане завдання частково відповідає поставленим вимогам та немає авторського рішення - 3 (задовільно) – 55-64; E (достатньо) – виконане завдання умовне, не опрацьовані головні вимоги, є реплікою чужих робіт - 3 (достатньо) - 50-54;</p>																																

	FX (незадовільно) – не виконано основні вимоги до роботи, потребує доопрацювання на всіх етапах - 2 (незадовільно) - 35-49; F (неприйнятно) – завдання на початковому етапі, найнижча якість виконання - 2 (неприйнятно) - 1-34.
Практичні заняття	Максимальна оцінка – 30 балів
Допуск до підсумк. контролю	Виконання 50 % завдань
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік; Форма здачі – комбінована (усна, письмова).

7. Політика освітнього компонента

1. Викладання курсу та взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

2. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).

3. Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 417 від 03 липня 2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>.

4. Неформальна освіта зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1993. 273 с.
2. Гнатюк М. В. Писанкарство як засіб етновиховання в навчальному закладі. *Проблеми української народної педагогіки. Теорія і практика*: Збірник наукових статей. Івано-Франківськ: Плай, 2005. С. 199-205.
3. Гнатюк М. В. Українська народна іграшка як засіб художньо-естетичного, трудового і національного виховання. *Гірська школа Українських Карпат. Наукове фах. вид-ня з пед. наук*. Івано-Франківськ, 2017. № 17. С. 81-90.
4. Гнатюк М. В. Яворівська іграшка і скриня: історія розвитку та художні особливості. *Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка*. Вип. XXVIII-XXIX. Івано-Франківськ: Вид.-дизайн. від ЦІТ ПНУ, 2009. С.21-27.

5. Гнатюк М. В., Грепиняк М. І. Народне мистецтво Гуцульщини і Покуття (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.): Майстри, школи, музеї. Івано-Франківськ: Вид.-дизайн. відділ ЦІТ ПНУ, 2010. 325 с.
6. Гнатюк М.В. Декоративне малярство села Петриківки як джерело художнього виховання учнів. *Мистецтво в сучасній школі: проблеми пошуків* / Матеріали науково-методичної конференції "Актуальні проблеми мистецької освіти: історія і сучасність" (м. Івано-Франківськ, березень 2008) / За заг. ред. доц. М. В. Вовка. Івано-Франківськ: Вид.-дизайн. відділ ЦІТ ПНУ, 2008. Вип II. С. 17-27.
7. Гнатюк М. Формування компетентності майбутніх учителів початкових класів з образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва і дизайну. *Гірська школа в умовах реформування системи освіти: компетентнісний вектор* : монографія / За наук. ред. д. п. н. Оліяр М. П.; ДВНЗ «ПНУ ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : Супрун В. П. 2018. С. 247-260.
8. Губаль Б. Композиція в дизайні. Одно-, дво-, тривимірний простір: навч. посібник / За ред. Є. А. Антоновича. Тернопіль : «ПЦ Матвей», 2011. 240 с.
9. Манько В. Українська народна писанка. Львів: «Свічадо». 2005. 41 с., 38 т.
10. Ничкало С. А. Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник. Київ: Либідь, 1999. 208 с.
11. Пасічний А. М. Образотворче мистецтво: словник-довідник. Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2003. 216 с.
12. Пастер І. В. Основи композиції образотворчого мистецтва. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних художньо-графічних факультетів. Одеса, 2013. 273с.
13. Пастер І. В. Творче становлення фахівця у візуальному мистецтві. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Ізмаїл, 2013. 217 с.
14. Пічкур М. О. Теорія і практика композиції: навч. посібник. Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Харків: ПромАрт, 2021. 248 с.
15. Селівачов М. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія). К.: Ред. вісника «Ант», 2005. 400 с.
16. Тимків Б. М., Кавас К. М. Виготовлення художніх виробів з дерева : підруч. : у 2-х ч. / за ред. Б. М. Тимківа. Ч. 2. Мозаїка. Випалювання. Розпис. Львів : Світ, 1996. 144 с.
17. Шумєга С.С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер'єру. Навч. посібник. Івано-Франківськ : Нова зоря, 2007. 324 с.
18. Яремків М. М. Композиція: творчі основи зображення. Навч. посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 112 с.

Додаткова:

1. Електронні підручники [URL]: // <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pidruchniki/elektronni-pidruchniki/pidruchniki-dlya-4-klasu/27.01.2020/0:48>.
2. Музей гончарства (Колегіум мистецтв у Опішному) [URL]: <https://www.youtube.com/watch?v=x-wD4PaMBD4/25.01.2020 15:073>.
3. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2003. 216 с.
4. Програма з образотворчого мистецтва для 5–7 класів загальноосвітніх навчальних закладів розроблена відповідно до Державного стандарту [URL]: http://old.mon.gov.ua/images/education/average/new_pr/obr_myst.doc/26.01.2020/ 23:23.
5. Сотська Г., Шмельова Т. Словник мистецьких термінів. Херсон: Видавництво «Стар», 2016. 52 с.
6. Шмагало Р. Т. Словник митців-педагогів України та з України у світі (1850 – 1950-і рр.). Львів : Українські технології, 2002. 144 с., 176 іл.

Викладач: Гнатюк Михайло Васильович,
доцент кафедри методики викладання образотворчого
і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну